

Ny Bokin'i Daniela - Isa Fito amby Efapolo

*Famoahana ny Sarin-tava Manafina ny Fotopampianarana Mamitaka:
Fandinihana Mitsikera ny Daniela 8 sy ireo Fanamby atao amin'ny Teôlôjia
Advantista*

Jeff Pippenger
2024-01-11

Rehefa aseho ao amin'ny andininy sivy ka hatramin'ny roa ambin'ny folo ao amin'ny toko fahavalon'i Daniela ny tandroka kely an'i Roma, dia tandindona voalana izy, satria tandindon'ny fisalobonana fitafian'ny lahy sy ny vavy, mpisalotra fitafiana mifandimby eo amin'ny maha-lahy sy maha-vavy. Mifanaraka amin'ny fahatakarany ny Millerita izany fa i Roma dia naseho tamin'ny dingana roa, ka ny dingana voalohany dia ny fitondram-panjakana romana, ary ny dingana faharoa dia ny fitondram-piangonana romana; nefa ao anatin'ny fifandimbiasan'ny lahy sy ny vavy ao amin'ireo andininy ireo dia ivelan'ny filaharana ara-tantara sy ara-paminaniana ny tandroka kely (voalana). Kanefa ny tsirairay amin'ireo andininy efatra dia samy maneho tantara mifandray mivantana amin'ny fitondram-panjakana romana na amin'ny fitondram-piangonana romana. Nenjehin'i Roma jentilisa avokoa izay rehetra nanohitra ny fahefam-panjakany imperialy, fa ny fanenjehana nataon'i Roma papaly (vehivavy) ao amin'ny andininy faha-folo kosa dia mitodika manokana amin'ny lanitra.

Araka ny fahatakarany ny Millerita fa i Roma no fanjakana fahefatra sady farany, dia tsy ho nisy ahiahy tamin'izy ireo ny fifandimbiasana miovaova avy amin'ny fanjakana ho amin'ny fiangonana, avy eo indray ho amin'ny fanjakana, ary avy eo ho amin'ny fiangonana indray. Efa hitany ny fifangaroan'ny vy sy ny tanimanga teo amin'ny tongotry ny Daniela toko faharoa, ary dia noheveriny tsotra izao ho dingana roa nandalovan'i Roma izany, nefa tsy nihevitra akory ny hamaritana filaharana ara-tantara manokana momba ny fanjakana fahefatra sy fahadimy. Toy izany koa no fahazoany ny toko fahafito, izay nilazana fa ilay tandroka niteny zavatra lehibe nanohitra ny Avo Indrindra dia nandravaka tamin'ny fanesorana tandroka telo avy tamin'ireo tandroka folo niandohan'ilay biby fiaran'i Roma. Na dia fantatr'i Miller aza angamba ny fifandimbiasan'ny maha-lahy sy maha-vavy ao amin'ny andininy sivy ka hatramin'ny roa ambin'ny folo, dia tsy ho nisy lanjany tamin'ny fahatakarany fa i Roma no fanjakana fahefatra izany. Araka ny fahatakarany ny Millerita, dia nifarana tamin'ny 1798 ny fanjakana fahefatra, ary ny zava-niseho ara-paminaniana manaraka dia ny Fiavian'i Kristy Fanindroany.

Ny tandroka amin'ny endrika maha-vehivavy dia manondro ilay vehivavy izay manao fijangajangana ara-panahy miaraka amin'ilay tandroka amin'ny endrika maha-lahy, ary aseho ao amin'ny andininy faha-folo sy faha-roambinifolo.

Ary nihalehibe izy, dia hatramin'ny tafiky ny lanitra aza; ary nandroaka ny sasany tamin'izany tafika izany sy tamin'ny kintana ho amin'ny tany izy ka nanitsakitsaka azy. Daniela 8:10.

Ny fanenjehana nataon'ny fahefan'ny papa dia nifantoka tamin'ny Kristianisma (ny tafiky ny lanitra), ary ao amin'ny andininy faha-roa ambin'ny folo dia i Roma papaly (vavy) no mandray hery hanatanteraka ny asany mpamono olona amin'ny alalan'ny fahadisoana, dia ny fijangajangana tamin'ny mpanjakan'i Eoropa.

Ary nisy tafika nomena azy hanoherana ny fanatitra isan'andro noho ny fandikan-dalàna; ary nariany tamin'ny tany ny fahamarinana; ary niasa izy ka nahomby. Daniela 8:12.

Ny “tafika” ao amin'ily andininy dia maneho ny hery ara-miaramila izay nomena ny fahefan'ny papa “hanohitra ny fanatitra isan'andro.” Ny teny hoe “hanohitra” dia midika hoe “avy amin’”. Avy tamin'ireo mpanjaka jentilisa tany Eoropa (Roma jentilisa), izay asehon'ny hoe “ny fanatitra isan'andro,” no nanomezana fanoherana ara-miaramila (tafika) ho an'ny fahefan'ny papa “noho ny fandikan-dalàna.” Ny firaisan'ny fiangonana sy ny fanjakana, ka ny fiangonana no mifehy izany fifandraisana izany, no “fandikan-dalàna.” Ny divain'izany fandikan-dalàna izany dia ny ran'ny Kristiana. Raha vantany vao azon'ny fahefan'ny papa teo ambany fifehezany ny tafik'i Roma jentilisa, dia ny Roma papaly (“izy”) no “nanary ny fahamarinana tamin'ny tany; ary nanao araka izay sitrany izy ka nanan-karena.”

Ao amin'ny Daniela toko fahiraika ambin'ny folo, andininy fahiraika amby telopolo, dia aseho koa ny fanolorana ny tafika ho an'i Roma papaly:

Ary hisy sandry hijoro eo anilany, ka handoto ny fitoerana masina mahery izy, ary hanaisotra ny fanatitra isan'andro, ary hametraka ny fahavetavetana izay mahatonga fandravana. Daniela 11:31.

Ny andininy dia manondro ny fifindrana ara-tantara avy amin'i Roma jentilisa ho amin'i Roma papaly. Ao amin'ily andininy, ny “sandry” dia ireo mpanjaka eoropeana izay nanomboka nijoro ho an'ny fahefana papaly, nanomboka tamin'i Clovis, mpanjakan'ny Franks (France), tamin'ny taona 496. Ireo “sandry” ireo koa dia nandoto “ny fitoerana masina sady fiarovana” (ny tanànan'i Roma), tamin'ny alalan'ny ady mitohy hatramin'ny taonjato fahefatra ka hatramin'ny taona 538. Ireo “sandry” ireo koa dia nanala ny fanoherana jentilisa tamin'ny fiakaran'ny fahefana papaly, ary tamin'ny taona 508 dia tapitra ny fanoherana jentilisa.

Ny teny nadika hoe “hanaisotra” dia ny teny hebreo hoe “sur” ary midika hoe “manala”. Ny “sandry” no nametraka ny “fahavetavetana mahatonga fandravana” (ny papa), teo ambonin'ny seza fiandrianan'ny tany tamin'ny taona 538. Rehefa milaza ny Daniela toko fahavalo, andininy faha-roa ambin'ny folo, fa “tafik'olona” no nomena ily tandroka kely vavy, dia mifanaraka amin'ny fanambaràn'ny andininy faha-iraika amby telopolo ao amin'ny toko faha-iraika ambin'ny folo izany. Ny bokin'ny Apokalypsy koa dia manamarina io fahamarinana io ihany ao amin'ny toko faha-telo ambin'ny folo.

Ary ily bibidia izay hitako dia tahaka ny leoparda, ary ny tongony dia tahaka ny tongotry ny bera, ary ny vavany tahaka ny vavan'ny liona; ary ily dragona nanome azy ny heriny sy ny seza fiandrianany ary fahefana lehibe. Apokalypsy 13:2.

Notondron'i White mivantana fa ny bibidia ao amin'ny andininy faha-roa dia ny papa, ary ny dragona ao amin'io andininy io dia i Roma jentilisa. Nomen'i Roma jentilisa zavatra telo ny papa: "ny heriny sy ny seza fiandrianany ary fahefana lehibe."

Ny hery ara-tafika dia nomen'i Roma jentilisa nanomboka tamin'i Clovis tamin'ny taona 496. Ny "seza" hitondrana, dia nomena ny fahefam-papa tamin'ny taona 330, fony ny amperora Constantin no namindra ny renivohiny ho any Constantinople, ka namela ny tanànan'ny renivohiny teo aloha, dia Roma, ho eo ambany fifehezan'ny fiangonana papaly. Tamin'ny taona 533, ny amperora Justinian dia namoaka didy fa ny papa no lohan'ny fiangonana sy mpanitsy ny heretika, ka natolony tamin'ny papa tao Roma ny "fahefany lehibe." Ny andininy faharoa ambin'ny folo ao amin'ny Daniela toko faha-valo dia manondro ny fotoana nanomezana "tafika," ary izany fahamarinana ara-paminaniana izany dia hamafisin'ny vavolombelona maro. Hatramin'izay fotoana izay (nanomboka tamin'ny taona 496), dia "nandroso" ny fahefam-papa.

Hihazo hatrany amin'ny "hanao" sy "hahomby" izany mandra-pahatapitry ny fahatezerana tamin'ny fanjakana avaratr'i Isiraely tamin'ny 1798, ka nandray ny ratra nahafaty azy ny fahefan'ny papa.

Ary ny mpanjaka hanao araka izay sitrapony; ary hanandra-tena izy ka hanandratra ny tenany ho ambonin'ny andriamanitra rehetra, ary hilaza zava-mahagaga hanohitra an'Andriamanitry ny andriamanitra, ary hambinina izy mandra-pahatanteraky ny fahatezerana; fa izay voatendry dia tsy maintsy ho tanteraka. Daniela 11:36.

Ny andininy fahasivy ao amin'ny toko fahavalo dia mamaritra an'i Roma lahy (Roma jentilisa), ary maneho ny dingana telo tamin'ny fandresena izay notanterahin'i Roma jentilisa, sady naneho mialoha ireo faritra ara-jeografia telo izay tsy maintsy ho resena mba hanorenana an'i Roma papaly eo ambonin'ny seza fiandrianan'ny tany, araka ny asehon'ireo tandroka telo izay nongotana tao amin'ny toko fahafito. Ireo fandresena roa samy nisy dingana telo nataon'i Roma jentilisa sy Roma papaly ireo dia naneho ireo sakana ara-jeografia telo an'i Roma maoderina, ao amin'ny andininy efapolo ka hatramin'ny telo amby efapolo ao amin'ny Daniela 11. Ary avy eo, ao amin'ny toko fahavalo, andininy faha-11, dia aseho indray ilay tandroka kely lahy (Roma jentilisa). Ao amin'io andininy io, ny lojika nohamasinina dia mafy orina tokoa, ka voatery nampiditra lainga ara-teolojia maro ireo lehilahy mpaneso izay manapaka an'i Jerosalema mba hananganany ny fanorenany sandoka.

Eny, izy nanandra-tena hatramin'ny Lehiben'ny tafika mihitsy; ary tamin'ny alalany no nanesorana ny fanatitra isan'andro, ary noravana ny fitoeran'ny fitoerany masina. Daniela 8:11.

Rehefa manomboka miatrika ireo vola madinika sy firavaka sandoka izay nampidirina tao amin'ny Advantisma hatramin'ny taona 1863 isika, dia tokony homarihina fa misy sehatra roa fototra amin'izay lazaina ho fahaiza-manao ara-teolojika izay ireharehan'ny Advantisma, ka ataony fototra iorenan'ny fanohanany ny fotopampianaran'ny Protestantisma nihemotra sy ny Katolisisma. Ny filazana ataon'ireo teolojiana maoderina ao amin'ny Advantisma dia hoe izy ireo dia na manam-pahaizana manokana amin'ny tantara ara-Baiboly, na manam-pahaizana manokana

amin'ny fiteny ara-Baiboly. Ny fampiharany io andininy io dia mampiseho fa ny tenin'ny faminaniana dia tonga tahaka ny boky voaisy tombo-kase aminy, ary mampiseho koa fa ny filazany ho manam-pahaizana amin'ny fiteny ara-Baiboly dia fisehoana maoderina fotsiny amin'ny Fariseisma.

Voalohany dia ny fanaovana tsinontsinona ny fifandimbiasan'ny lahy sy vavy ara-pitsipika momba ilay tandroka kely ao amin'ny andininy faha-sivy ka hatramin'ny faha-roa ambin'ny folo. Raha tena manampahaizana tokoa izy ireo amin'ny teny Hebreo, dia tsy handà, na hampihena, ny zava-misy fa i Daniela dia ninia nampiasa izany fifandimbiasan'ny lahy sy vavy izany tao amin'ireo andininy ireo. Ilay tandroka kely dia aseho amin'ny lahy sy ny vavy samy hafa, ary mifamadibadika manerana ireo andininy ireo izany. Ny teolojiana dia miezaka manarona izany zava-misy izany amin'ny fako sy vola sandoka, satria mazava tsara fa ny andininy faha-iraka ambin'ny folo dia manondro an'i Roma mpanompo sampy, fa tsy an'i Roma papa. Mazava ho azy fa izy ireo dia manizingizina fa ilay tandroka kely ao amin'ny andininy faha-iraka ambin'ny folo dia ny papa, nefa i Roma mpanompo sampy no izy marina.

Rehefa ekena fa e lahy ny roa amin'ireo andininy efatra momba ilay tandroka kely ary vavy ny roa hafa, dia mora ny mampiditra ao ny fahamarinana ara-Baiboly fa ny vehivavy ao amin'ny faminaniana ara-Baiboly dia maneho fiangonana, ary ny lehilahy kosa maneho fanjakana. Ny fahafantarana izany dia mamela izay rehetra maniry hahita hahafantatra fa ilay tandroka kely ao amin'ny andininy faha-11 dia Roma lahy (Roma mpanompo sampy), fa tsy Roma vavy (Roma papaly).

Koa ny andininy dia azo takarina ho mampianatra fa i Roma mpanompo sampy (izy) nanandra-tena ho amin'ny Andrianan'ny tafika, tahaka izay nataon'i Roma mpanompo sampy rehefa nametraka ny Andrianan'ny tafika teo amin'ny hazo fijalian'i Kalvary izy. Tsy vitan'ny hoe nanandra-tena hanohitra an'i Kristy teo amin'ny hazo fijaliana i Roma mpanompo sampy, fa mbola tohizin'ilay andininy koa fa tamin'ny alalany (i Roma mpanompo sampy) no “nesorina ny fanatitra isan'andro.”

Ao amin'ny bokin'i Daniela dia misy teny hebreo roa izay samy adika hoe “esorina”. Ireo teny ireo dia “sur” sy “rum”. Samy ampiasaina ao amin'ny fanompoan-pivavahana ao amin'ny fitoerana masina izy roa tonta. Ny hoe sur dia midika hoe manaisotra na manala, ary rehefa nesorina ny lavenona teo amin'ny alitara tao amin'ny fitoerana masina, ny teny nampiasaina hilazana izany fanesorana ny lavenona izany dia “sur”. Ny teny hoe “rum” kosa dia midika hoe manandratra sy manome voninahitra, ary rehefa tokony hanandratra fanatitra ahetsiketsika ny mpisorona tao amin'ny fitoerana masina, dia tokony “rum” (hanandratra) ny fanatitra izy. Ao amin'ny andininy faha-iraka ambin'ny folo, Roma jentilisa (“ny isan'andro”) dia “rum” (hanaisotra) ny fanompoan-tsampy amin'ny alalan'ny fanandratana sy fanomezam-boninahitra ny fivavahan'ny fanompoan-tsampy.

Ny Roma jentilisa dia hanandratra sy hanome voninahitra ny fivavahana jentilisa. Ny teolojiana Advantista izay milaza fa manam-pahaizana manokana amin'ny fiteny ara-baiboly dia misafidy ny handika ny fisehoan'ny hoe “hesorina” rehetra ao amin'ny bokin'i Daniela ho “esorina”. Tsy

manaiky ny fanoratana miavaka sy tena marim-pototra nataon'i Daniela izy ireo, ka amin'izany dia mametraka ny tenany ho ambonin'i Daniela mpaminany.

Ireo teoljiana izay milaza fa mahatakatra ny fiteny ara-Baiboly dia manolotra adihevitra mba hanamarinana ny antony nilazan'izy ireo fa Daniela dia nikasa hilaza zavatra iray ihany, rehefa nampiasa teny roa samy hafa izy. Manolotra fandinihana teny lava sy mandreraka izy ireo mba hanohanana ny filazana diso ataony. Ireo teoljiana izay milaza fa mahatakatra ny tantara ara-Baiboly kosa dia miady hevitra fa ny fampiharana diso dia miorina amin'ny fanekena fa amin'ny vanim-potoana samy hafa eo amin'ny tantara dia mety hanana heviny hafa ny teny iray ihany, ka noho izany, rehefa nampiasa teny roa samy hafa i Daniela, dia manam-pahaizana momba ny tantara irery ihany no afaka mamantatra izay tena tian'i Daniela holazaina. Zava-dehibe ny mamantatra ireo fomba diso roa ireo, satria ampiasain'ireo teoljiana mitady hiafina amin'ny fomba fiasa hoe “andalana eo ambonin'ny andalana” matetika izy ireo.

Eny, niandratra ny tenany hatrany amin'ny Lehiben'ny antokon'ny miaramila izy; ary taminy no nanesorana ny fanatitra isan'andro, sady narodana ny fitoeran'ny fitoerany masina. Daniela 8:11.

Ny teny nadika hoe “nalaina” ao amin'ilay andininy dia midika hoe “asandratra sy omem-boninahitra”. Tsy midika hoe esorina izany. Io zava-misy io no miteraka fisavoritahana sy fifanohitra ho an'ireo teoljiana Advantista, satria tsy maharitra eo anatrehan'ny fandinihana tsotra an'ilay andininy ny foto-keviny, raha ampiharina amin'ilay andininy ny tena famaritana ny teny nampiasain'i Daniela. Milaza izy ireo fa ny tandroka kely ao amin'ilay andininy dia Roma papaly, ka noho izany dia ho toy izao no vakin'ilay andininy: fa “taminy” (Roma papaly) no “nanandratana ny isan'andro.”

Mazava ho azy fa tsy manan-java-manahirana izy ireo amin'ny fampidirana ilay teny nampiana izay ambaran'i Rahavavy White mivantana fa nampian'ny fahendren'olombelona ary tsy mihatra amin'ilay andininy.

“Avy eo dia hitako, mikasika ny ‘isan'andro’ (Daniela 8:12), fa ny teny hoe ‘fanatitra’ dia nampidirin'ny fahendren'olombelona, ka tsy anisan'ny lahatsoratra, ary nomen'ny Tompo ny fahatakarana marina momba izany ireo izay nanao ny antso ny amin'ny ora fitsarana.” Early Writings, 74.

Izy ireo dia manondro ny “isan'andro” ho asa fanompoan'i Kristy ao amin'ny fitoerana masina, ka ny “fanatitra isan'andro” dia manohana ny hevitra fa ny “isan'andro” dia ny asa fanatitr'i Kristy ao amin'ny fitoerana masina any an-danitra. Kanefa ny tsindrimandry dia milaza fa ny teny hoe “fanatitra” dia “tsy anisan'ny lahatsoratra”.

Rehefa manondro ny “isan'andro” ho asan'i Kristy ao amin'ny fitoerana masina ireo mamooan'i Efraima, dia izao no hovakina amin'ilay andininy: “noesorina taminy” (Roma papaly) “ny isan'andro,” na hovakina hoe: “tamin'ny alalan'ny fahefana papaly no nanesorana ny fanompoan'i Kristy ao amin'ny fitoerana masina.” Io lainga io tokoa no ampianariny. Misisika izy ireo fa tamin'ny alalan'ny haizin'ny fitondrana papaly no nanesorana tao an-tsain'ny olona ny

fahatakarana marina ny amin'ny fanompoan'i Kristy ao amin'ny fitoerana masina.

Kanefa ny teny nadika hoe “hanala” dia tsy midika hoe hanesorana, fa midika hoe hanandratra sy hanome voninahitra. Raha ampihariny araka ny tokony ho izy amin'io andalan-teny io ny hevitra ny teny hebreo hoe “rum” ireo izay milaza tena ho manampahaizana amin'ny fitenin'ny Baiboly, dia tsy maintsy ho toy izao ny fandikany: “tamin'ny alalan'ny fahefan'ny papa no nanandratana sy nanomezam-boninahitra ny asa fanompoan'i Kristy ao amin'ny fitoerana masina.” Oviana moa ny fahefana papaly no mba nanandratra sy nanome voninahitra an'i Kristy?

Mikatsaka ny hampihatra amin'ny teny hebreo hoe “rum” ny famaritana ny teny hebreo hoe “sur” izy ireo. Mampiasa ny teny hoe “sur” i Daniela, izay midika hoe manaisotra, mifandray amin’“ny isan’andro” ao amin'ny andininy roa hafa; fa ao amin'ny andininy faha-iraika ambin'ny folo kosa, i Daniela dia nifidy ny teny hoe “rum”, izay midika hoe manandratra sy manome voninahitra. Tsy vitan'izany fa hadalana ihany koa io fitambaram-pampianarana foronina momba io andininy io io noho ny fanodinkodinana ny hevitra ny teny nadika hoe “esorina”, ary tsy mbola nisy velively fotoana izay nanesorana tamin'ny olona tamin'ny lafiny inona na tamin'ny lafiny inona ny asa fanompoan'i Kristy tao amin'ny fitoerany masina.

Fa ity Lehilahy ity kosa, noho Izy mitoetra mandrakizay, dia manana fisoronana tsy miova.
Koa amin'izany dia mahavonjy hatramin'ny farany izay manatona an'Andriamanitra amin'ny alalany Izy, satria velona mandrakariva hanao fifonana ho azy ireo Izy. Hebreo 7:24, 25.

Ny filazana, araka ny ataon'ireo teolôjiana Advantista, amin'ny fiezahana hanohana ny fampiharany diso io andininy io, fa nisy fotoana izay nampiharan'ny papasia karazana fahefana hanesorana ny fanelanelanan'i Kristy ao amin'ny fitoerany masina, dia hadalana!

Kanefa tsy mampianatra ireo teolôjiana fa io andininy io no manambara fa ny fahefan'ny papaly dia nanandratra sy nampisandratra ny asa fanompoan'i Kristy ao amin'ny fitoerana masina. Ialany ny hevitra ny tenin'i Daniela sy ny torohevitra nentanin'i Ellen White, mba hampianatra izay fidiny hampianarina na dia eo aza ny porofon'ny tenin'i Daniela.

Eny, izy dia nanandratra ny tenany hatramin'ny Andrianan'ny tafika aza; ary taminy no nanaisotra ny fanatitra isan'andro, ary noravana ny fitoeran'ny fitoerany masina. Daniela 8:11.

Ny teôlôjiana dia mampianatra fa ny andininy dia midika hoe: “tamin'ny alalan'ny fahefan'ny papa dia nesorina ny fanompoan'i Kristy ao amin'ny fitoerana masina,” ary ny fanesorana ny fanompoan'i Kristy ao amin'ny fitoerana masina hiala ao an-tsain'ny olona dia tohanan'ny zava-misy fa, mifandray amin'izany fanesorana izany, ny toerana misy ny “fitoerany masina” an'i Kristy dia “naongana.” Tsy misy na dia andininy iray aza ao amin'ny Tenin'Andriamanitra izay milaza fa ny fitoerana masina any an-danitra, izay anaovan'i Kristy ny fanelanelanany, dia efa naongana akory. Ary tsy misy andalan-teny ara-Baiboly koa izay milaza fa ny lanitra mihitsy, izay “toeran'ny fitoerany masina”, dia efa naongana. Indray mandeha indray, ireo teôlôjiana dia mametraka ny tenany ho ambonin'i Daniela mpaminany, satria minia manizingizina izy ireo fa ny hoe “toeran'ny fitoerany masina” ao amin'ilay andininy dia manondro ny fitoerana masin'Andriamanitra, na dia eo aza ny zava-misy fa i Daniela dia mampianatra mivantana ny

mifanohitra amin'izany hevitra izany.

Ireo manam-pahaizana lazaina momba ny teny Hebreo dia manizingizina fa ao amin'io andininy io, ny teny Hebreo hoe “rum” dia tsy maintsy takarina amin'ny hevitr'ily teny Hebreo hoe “sur.” Manizingizina koa izy ireo fa ny teny Hebreo hoe “miqdash” dia tsy maintsy takarina ho toy ny teny Hebreo hoe “qodesh.” Ny “miqdash” sy ny “qodesh” dia samy adika tsotra hoe “toerana masina” ao amin'ny bokin'i Daniela, kanefa samy manana ny heviny avy izy ireo. Ny “miqdash” dia manondro izay toerana masina rehetra, na fitoeran'Andriamanitra izany na fitoerana jentilisa. Izy no teny ankapobe ilazana ny toerana masina, fa ny “qodesh” kosa dia ampiasaina ao amin'ny Baiboly ihany mba hanehoana ny fitoeran'Andriamanitra.

Daniel dia nahafantatra ny maha-samihafa ny fitoerana masina jentilisa sy ny fitoerana masin'Andriamanitra. Raha hanondro fitoerana masina jentilisa i Daniel, dia ny teny hoe “miqdash” no hampiasainy. Mahagaga ahy fa ireo lazaina ho manam-pahaizana amin'ny teny hebreo dia tsy mba miresaka velively ny zava-misy fa ao anatin'ny andininy efatra mifanesy, dia samy ampiasain'i Daniel in-telo ireo teny roa ireo. Ny fampiasan'i Daniel ireo teny hebreo roa ireo, izay samy adika hoe “fitoerana masina”, no mamaritra ny hevitra nokasain'i Daniel ho takarina.

Eny, nanandratra ny tenany hatrany amin'ny Lehiben'ny tafika aza izy; ary noho izy dia nesorina ny fanatitra isan'andro, ary nazerany ny fitoeran'ny fitoerany masina. Ary nomena azy ny tafika hanohitra ny fanatitra isan'andro noho ny fandikan-dalàna; ary nariany tamin'ny tany ny fahamarinana; ary nanao araka ny sitrapony izy ka nahomby. Dia reko nisy masina iray niteny, ary hoy ny masina iray hafa tamin'ily masina anankiray izay niteny hoe: Mandra-pahoviana no haharetan'ny fahitana ny amin'ny fanatitra isan'andro sy ny fandikan-dalàna mahatsiravina, ka hanolorana ny fitoerana masina sy ny tafika mba hohitsakitsahina? Ary hoy izy tamiko: Hatra amin'ny andro roa arivo sy telon-jato; dia hodiova ny fitoerana masina. Daniela 8:11–14.

Ao anatin'io andalan-teny io indrindra, izay ahitana ny fototry ny Advantisma, dia teny hebreo roa samy hafa no ampiasain'i Daniela, nefa samy adika hoe “toerana masina.” Ao amin'ny andininy fahatelo ambin'ny folo sy fahefatra ambin'ny folo, dia nofidin'i Daniela ny hampiasa ilay teny hebreo hoe “toerana masina” izay ampiasaina ao amin'ny Soratra Masina ihany mba hilazana ny toerana masin'Andriamanitra; fa ao amin'ny andininy fahiraika ambin'ny folo kosa, dia nampiasa ilay teny hebreo ankapobeny na iombonana izy, izay mety manondro ny toerana masin'Andriamanitra, na koa toerana masina jentilisa.

Raha naniry hanondro ny “toerana masina” ao amin'ny andininy faha-iraika ambin'ny folo ho toy ny fitoeran'Andriamanitra i Daniela, dia ilay teny Hebreo nampiasainy indroa tao anatin'ireo andininy telo manaraka ihany no ho nampiasainy. Mazava tanteraka fa nanavaka i Daniela ny fitoerana mpanompo sampy ao amin'ny andininy faha-iraika ambin'ny folo sy ny fitoeran'Andriamanitra ao amin'ny andininy faha-telo ambin'ny folo sy faha-efatra ambin'ny folo! Nefa ny mpisotro mamon'i Efraïma dia milaza fa ny “toeran'ny fitoerany masina” izay “nariana,” ao amin'ny andininy faha-iraika ambin'ny folo, dia ny toeran'ny fitoeran'Andriamanitra, na dia ialany aza ny teny hoe “toerana.”

Mampianatra izy ireo fa nesorin'ny papa ny asa fanompoan'i Kristy amin'ny fifonana, ary nariany ho amin'ny tany ny fahamarinan'ny fitoerana masina any an-danitra. Kanefa nanambara mazava i Daniela fa ny “fitoerana masina” ao amin'ny andininy faha-iraika ambin'ny folo dia tsy ny fitoerana masin'Andriamanitra, fa fitoerana masina jentilisa. Toy izany koa no nanazavan'i Daniela mazava fa tsy ny “fitoerana masina” no nariana ho amin'ny tany, fa “ny fitoerana” misy ny fitoerany masina.

Noho ny fandavany ny hanaiky ny fifandimbiasan'ny lahy sy vavy izay natao an-kendrena ao amin'ny andininy sivy ka hatramin'ny roa ambin'ny folo, dia noraisin'ireo teoljiana maoderina ny famaritana ny “isan'andro” izay niandoha tao amin'ny Protestanta nihemotra tamin'ny finoana, ka nanomboka nanorina fototra teo ambonin'ny fasiky ny vinavinan'olombelona, ny lovan-tsofina ary ny fanao. Rehefa tonga amin'ny andininy iraika ambin'ny folo izy ireo, dia laviny aza ny torohevitra nentanim-panahy avy amin'i Rahavavy White izay nanondro fa marina ny fahatakarana'i Miller ny “isan'andro” ho fanompoan-tsampy, ka manomboka mampiasa ny hai-kanto amin'ny famitahana lalana sy ny vinavina hiarovany ny fitiavany ny teolojia katolika sy protestanta.

Ovàn'izy ireo ho Roma papaly ao amin'ilay andininy ny Roma jentilisa, ary tereny amin'ilay teny izay midika hoe “manandratra sy manome voninahitra” ny hevitr'ilay famaritana hoe “manala”. Faritany ho tandindona araka an'Andriamanitra ilay tandindona satanika atao hoe “ny isan'andro”, ary avy eo dia lazainy mafy fa tempolin'Andriamanitra ny tempoly jentilisa, sady ialàn'izy ireo ny filazana mivantana ny amin’“ny toerana” misy ny fitoerana masina. Ary ireo “tsy nianatra” (araka ny amaritan'i Isaia azy), izay tsy hahazo afa-tsy raha lazain'ireo “nianatra” aminy fa izany tokoa, dia manaiky izany lovia feno angano izany ho amin'ny fandranganana ny tenany ihany.

Ao amin'ny lahatsoratra manaraka no hanohizantsika ny fandinihantsika ny fitomboan'ny fahalalana, izay aseho ho toy ny firavaka sarobidy ao amin'ny nofin'i Miller.

“Mampitandrina antsika ny apostoly Paoly fa ‘ny sasany hiala amin'ny finoana, ka hitandrina fanahy mamitaka sy fampianaran'ny demonia.’ Izany no zavatra azontsika antenaina. Ny fizahan-toetra lehibe indrindra ho antsika dia hipoitra noho io antokon'olona izay efa niaro ny fahamarinana fahiny, nefa miala aminy ka mitodika ho amin'izao tontolo izao, ary manitsakitsaka izany eo ambanin'ny tongony amin'ny fankahalana sy fanesoana. Manana asa hataon'ny mpanompony mahatoky Andriamanitra. Ny fanafihan'ny fahavalo dia tsy maintsy toherina amin'ny fahamarinan'ny teniny. Tsy maintsy esorina ny saron'ny lainga, tsy maintsy ambara ny tena toetrany, ary tsy maintsy hamirapiratra ao anatin'ny haizina ara-pitondrantena maneran-tany ny fahazavan'ny lalàn'i Jehovah. Tsy maintsy asehontsika ny fitakian'ny teniny. Tsy hohelohina ho tsy manan-tsiny isika raha tsy miraharaha izany adidy manetriketrika izany. Kanefa raha mijoro hiaro ny fahamarinana isika, aoka tsy hijoro hiaro ny tenantsika, na hanao tabataba lehibe satria antsoina hitondra fanaratsiana sy fanolanana ny hevitsika isika. Aoka tsy hiantra tena isika, fa hahay hiaro amin-kafanam-po indrindra ny lalàn'Ilay Avo Indrindra.”

Hoy ny apostoly hoe: “Ho avy ny andro izay tsy hiaretan'izy ireo ny fampianarana tsy misy kilema; fa araka ny filàny sy ny fitsiriritany ihany no hanangonany mpampianatra ho an'ny tenany, satria mangidihidy ny sofiny; ary havadiny hiala amin'ny fahamarinana ny sofiny, ka

hitodika any amin'ny anganongano izy.” Na aiza na aiza no ijerentsika dia hita fa mora baboina ny olona noho ny fisainana mamitaka ataon'ireo izay manafoana ny tenin'Andriamanitra; kanefa rehefa entina eo anatrehany ny fahamarinana dia feno tsy faharetana sy fahatezerana izy. Fa ny fananaran'ny apostoly ho an'ny mpanompon'Andriamanitra dia izao: “Miambena amin'ny zavatra rehetra ianao, miaritra fahoriana, ataovy ny asan'ny evanjelista, tanteraho amin'ny fahafenoany ny fanompoanao.” Tamin'ny androny dia nisy ny sasany izay nandao ny asan'ny Tompo. Hoy izy nanoratra: “Dema efa nahafay ahy, satria tia izao tontolo ankehitriny izao izy;” ary hoy indray izy: “Aleksandra, ilay mpanefy varahina, dia nanao ratsy ahy be dia be; hovalin'ny Tompo azy araka ny asany; ary tandremo koa izy; fa nanohitra mafy ny tenintsika izy.”

“Ny mpaminany sy ny apostoly dia niaina fitsapana mitovy tamin'ny fanoherana sy ny fanaratsiana, ary na dia Ilay Zanak'ondrin'Andriamanitra tsy misy pentina aza dia nalaim-panahy tamin'ny zavatra rehetra tahaka antsika. Nentin'Andriamanitra ny fifanoheran'ny mpanota nanohitra Azy.”

“Ny fampitandremana rehetra ho an'izao andro izao dia tsy maintsy ambara amim-pahatokiana; nefa 'ny mpanompon'ny Tompo tsy tokony hiady; fa halemy fanahy amin'ny olona rehetra, mahay mampianatra, mandefitra; amin'ny fahalemam-panahy mananatra izay manohitra ny tenany.’ Tsy maintsy tandrovintsika tsara ny tenin'Andriamanitsika, fandrao ho voaloton'ny fiasan'ny famitahana ataon'ireo izay efa niala tamin'ny finoana isika. Tokony hanohitra ny fanahiny sy ny heriny mitaona isika amin'ilay fitaovam-piadiana nampiasain'ny Tompontosika ihany raha notafihin'ilay andrianan'ny maizina Izy,—‘Voasoratra hoe.’ Tokony hianatra hampiasa amim-pahaizana ny tenin'Andriamanitra isika. Iza no fananarana: ‘Mazotoa haneho ny tenanao ho sitrak'Andriamanitra, mpiasa tsy mila ho menatra, mahitsy mizara ny tenin'ny fahamarinana.’ Tsy maintsy hisy asa mazoto sy vavaka mafana ary finoana, hiatrehana ny hadisoana miolikolika ataon'ny mpampianatra sandoka sy ny mpamitaka; fa ‘amin'ny andro farany dia ho avy ny andro sarotra. Fa ny olona ho tia tena, ho tia vola, mpieboebo, mpiavonavona, mpiteny ratsy, tsy mankatò ray aman-dreny, tsy misaotra, tsy masina, tsy manam-pitiavana voajanahary, mpandika fanekena, mpanendrikendrika, tsy mahafehy tena, masiaka, mpankahala ny tsara, mpamadika, sahisahy foana, mibontsina saina, tia fahafinaretana mihoatra noho ny fitiavana an'Andriamanitra; manana ny endriky ny toe-panahy araka an'Andriamanitra, nefa mandà ny heriny: ireny dia ialao.’ Ireo teny ireo dia maneho ny toetran'ireo olona izay tsy maintsy hifanehatra amin'ny mpanompon'Andriamanitra. ‘Mpanendrikendrika,’ ‘mpankahala ny tsara,’ no hanafika ireo izay mahatoky amin'Andriamaniny amin'izao vanim-potoana miharatsy izao. Nefa ny iraky ny Lanitra dia tsy maintsy haneho ilay fanahy nasehon'ny Tompo. Amin'ny fanetren-tena sy ny fitiavana no tsy maintsy hiasany ho famonjena ny olona.”

“Paoly dia mbola manohy ny amin'ireo izay manohitra ny asan'Andriamanitra, ka mampitaha azy amin'ireo lehilahy izay niady tamin'ny mahatoky tamin'ny andron'ny Isiraely fahiny. Hoy izy: ‘Ary tahaka ny nanohitran'i Jany sy Jambra an'i Mosesy no anohitran'ireo koa ny fahamarinana, dia olona ratsy saina sy tsy to teny amin'ny finoana. Nefa tsy handroso intsony izy; fa hiharihary amin'ny olona rehetra ny hadalany, tahaka ny naharihary ny an'ireo koa.’ Fantatsika fa ho avy ny fotoana izay hampiharihariana ny hadalan'ny ady amin'Andriamanitra.

Azontsika atao ny miandry amim-paharetana sy fitokiana am-pitoniana, na toy inona na toy inona fanaratsiana sy fanamavoana antsika; fa 'tsy misy takona izay tsy ho hita,' ary izay manome voninahitra an'Andriamanitra dia homeny voninahitra eo anatrehan'ny olona sy ny anjely. Isika dia antsoina hiombona amin'ny fahorian'ireo mpanavao. Voasoratra hoe: 'Ny fanaratsian'izay nanaratsy Anao dia nihatra tamiko.' Takatr'i Kristy ny alahelontsika. Tsy misy na dia iray amintsika aza antsoina hitondra ny hazo fijaliana irery. Ilay Lehilahin'ny fahoriana teo Kalvary dia mahatsapa ny fijalian-tsaintsika, ary satria Izy efa nijaly tamin'ny nanaovana Azy fakam-panahy, dia mahay mamonjy kosa ireo izay ao anatin'ny alahelo sy ny fizahan-toetra noho ny aminy. 'Eny, ary izay rehetra ta-hivelona araka an'Andriamanitra ao amin'i Kristy Jesosy dia henjehina. Fa ny olona ratsy fanahy sy ny mpamitaka dia hiharatsy hatrany, mamitaka sady voafitaka. Fa ianao kosa mahareta amin'izay zavatra nianaranao.' Review and Herald, January 10, 1888."